

Sirdal kommune

**HANDLINGSPLAN
MOT
VOLD I NÆRE RELASJONER
2019-2022**

Vedtatt i kommunestyret: 22.11.2018

Innhold

Sirdal kommune	0
1. Innledning.....	2
1.1 Organisering	3
1.2 Målgruppe	4
1.3 Formål.....	4
1.4 Definisjoner	4
1.5 Lover	5
1.6. Nasjonale føringer	6
1.7 Kobling til andre kommunale planer og føringer	7
2. Forebygging og synliggjøring.....	7
3. Situasjonsbeskrivelse.....	8
3.1 Nasjonalt.....	8
3.1.1. Politiet:	8
3.1.2 Barnevernet.....	8
3.2. Lokalt	9
3.2.1 Politiet:	9
3.2.2. Barnevernet.....	9
3.2.3 Ungdata	10
4- Roller og ansvar	10
4.1 Opplysningsplikt	11
4.2 Barnehagens- og skolens rolle.....	11
4.3 Helse- og omsorgs tjenestens rolle	12
4.3.1. Barn, unge og familier	12
4.3.2. Voksne og eldre	13
4.4 Barneverntjenestens rolle	13
4.5 NAV sin rolle	14
4.5.1. Sosiale tjenester i NAV:	14
4.5.2. Flyktningetjenesten	14
4.6. Politiets rolle.....	16
4.6.1. Politiråd	16
4.6.2. SLT.....	16
4.7. Krisesenteret	16
4.8. Stine Sofie stiftelsen	16

5.0	Rullering av planen	17
	Vedlegg	17
	Vedlegg 1 Tiltaksplan.....	17
	Vedlegg 2 Tiltakskort.....	17
	Vedlegg 3 Eksterne instanser	17
	Vedlegg 4 Statistikk	17

1. Innledning

Vold og overgrep i nære relasjoner er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem, som vil kunne begrense den enkeltes livsutfoldelse og mulighet for aktiv samfunnsdeltakelse. Vold og overgrep i nære relasjoner er straffbare handlinger i strid med norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017 «Et liv uten vold», oppfordrer kommunene til å utarbeide en lokal handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Sirdal kommunes handlingsplan definerer og omhandler vold i ulike former. Avgrensninger av hvilke typer vold planen fokuserer på er basert på anbefalinger fra ovenfor nevnte handlingsplan. Handlingsplanen har barn, unge, voksne og eldre som målgrupper. Kvinner og menn er både offer og voldsutøver. Spesielt utsatt kan både barn, mennesker med funksjonsnedsettelse, personer med minoritetsbakgrunn og eldre være.

I planen beskrives først hvordan arbeidet har vært organisert, og hvordan det er gjennomført. Målgruppe, formål og definisjoner er kort beskrevet, før en går inn i konkret nasjonal og lokal situasjonsbeskrivelse. Den lokale situasjonsbeskrivelsen inneholder konkrete tall og utfordringer, som har blitt utgangspunktet for noen av tiltakene/satsingsområdene videre.

Forebygging og synliggjøring er essensielt og det vektlegges i planen og tiltakene. Planen beskriver de ulike virksomhetenes roller, ansvar og opplysningsplikten i forhold til denne utfordringen.

Det er laget en tiltaksplan for satsingsområder med tiltak og fremdrift, tiltakskort, oversikt over eksterne instanser og statistikker. Disse vedleggene skal rulleres årlig. (se vedlegg).

1.1 Organisering

På tverrfaglig samarbeidsmøte 23.11.2017 ble det bestemt av Sirdal kommune skulle starte arbeidet med å utarbeide en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Det var viktig at både politi og barnevern var representert i prosjektgruppa i tillegg til kommunale enheter.

Referansegruppe

Tverrfaglig samarbeidsgruppe er et samarbeidsorgan der representanter fra Lister barnevern, Lister PPT, barnehage, skole, helse, NAV, administrasjon med flere deltar.

Denne tverrfaglige samarbeidsgruppa har vært referansegruppe i forhold til arbeidet med handlingsplanen.

Samarbeidsgruppa har møter to ganger pr. år og det er helse v/ enhetsleder som har ansvar for innkalling til møtene.

Arbeidsgruppe

Det ble nedsatt en arbeidsgruppe som hadde første møte 01.02.2018. Gruppa har bestått av følgende personer:

Enhetsleder Helse Ruth Lillian Hompland – leder/koordinator

Enhetsleder skole Anita Heiaas Haugen

Enhetsleder barnehage Signe Jomås

Enhetsleder NAV Eva Birgitte Tengelsen

Lister barnevern Lene Frestad Eilertsen
Flyktningkonsulent Andrea Vander Veen
Politikontakt Egil Netland
Psykisk helse/rus Torill Tonstad
Avd. leder hjemmebasert omsorg Kari Fjermestad
Avd. leder helsestasjon Marianne Hompland

Planen ble lagt fram for referansegruppa på samarbeidsmøtet 21.06.18.

1.2 Målgruppe

Målgruppen for handlingsplanen er ansatte i Sirdal kommune, og andre aktører, som i sitt daglige arbeid møter mennesker i ulike situasjoner og i ulike alder.

1.3 Formål

Handlingsplanen skal styrke den kommunale innsatsen mot vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner er ekstra vanskelig å oppdage. Derfor er det en målsetning at planen skal bidra til å skape en kultur for å bry seg med og å bry seg om, i tillegg til at vi har kunnskap, slik at vi kan, og vil, identifisere og sette i verk tiltak mot vold i nære relasjoner.

Målet er at alle hjem skal være en arena for trygghet og omsorg, fri for vold.

1.4 Definisjoner

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil. Vold har store konsekvenser for den som blir direkte utsatt for den, men har også konsekvenser for de som er vitner til volden. Vold har ingen aldersgrense og er ikke kjønnsbestemt.

Nære relasjoner defineres som noen voldsutøveren har et nært forhold til. Det kan for eksempel være sine barn, barnebarn, nåværende eller tidligere kjæreste, samboer eller ektefelle. Det kan også være barn, barnebarn eller andre nære slektninger av eldre. Annen omsorgsperson eller andre vedkommende har et tillitsforhold til går også under betegnelsen nær relasjon.

Fysisk vold er bruk av enhver form for fysisk makt som gjennom at den smerter, skader, skremmer og krenker, påvirker et annet menneske til å slutte å gjøre noe det vil, eller gjør noe mot deres vilje.

Psykisk vold er alle måter å skade, skremme eller krenke på, som ikke er direkte fysisk i sin natur, eller måter å styre eller dominere på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel.

Latent vold kan defineres som muligheten for vold. Dette styrer hvordan man lever. Risikoen for ny vold vil styre atferden, og man legger strategier for å unngå at det skjer igjen.

Seksuell vold er alle handlinger rettet inn mot en annen persons seksualitet, som gjennom at de smerter, skader, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller at personen slutter å gjøre noe den vil.

Materiell vold er alle handlinger rettet inn mot ting eller gjenstander, som gjennom at de virker skremmende eller krenkende, påvirker andre til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe de vil.

Tvangsekteskap er et arrangert ekteskap som blir gjennomført til tross for at minst én av partene er motvillig.

Kjønnslemlestelse samlebetegnelse på ulike former for omskjæring. Det er kirurgiske inngrep på de kvinnelige kjønnsorganene som fører til varierende grad av ødeleggelse, avhengig av hvilken prosedyre som brukes. I følge noen sosiokulturelle teorier er årsaken til inngrepet kvinneundertrykking, og at man særlig vil kontrollere jentenes seksualitet.

Mobbing er når en eller flere personer, gjentatte ganger og over en viss tid, sier eller gjør vonde ubehagelige ting mot noen som har vanskelig for å forsvare seg. Det vonde og ubehagelige kan være direkte mobbing med slag, spark, skjellsord, krenkende og hånlige kommentarer eller trusler www.forebygging.no.

1.5 Lover

Under følger sentrale eksempler på lover som aktualiserer og begrunner kommunens innsats på området. Mer info på www.lovdatabasen.no.

- Lov om kommunale krisesentertilbud forplikter kommunene til å ha et krisesentertilbud til kvinner, menn og barn. Loven krever også at det skal etableres kontakt med andre aktuelle deler av tjenesteapparatet.
- Lov om barn og foreldre gir regler om barnefordeling, hvor barnet skal bo fast, samvær og eventuell deling av foreldreansvaret.
- Lov om barneverntjenester.
- Lov om ekteskap. Her vil reglene om frivillighet ved inngåelse av ekteskap, mekling ved familievernkontoret, separasjon, skilsmisse og skifteoppgjør være de viktigste.
- Lov om forbud mot kjønnslemlestelse (kjønnslemlestelsesloven). Her er avvergingsplikten det mest sentrale, og har sin generelle «tvilling» i Straffelovens.
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen regulerer rett til økonomisk stønad, rett til krisebolig m.m. og hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. gir grunnlaget for de praktiske helse- og sosialomsorgstjenester.

- Alminnelig borgerlig straffelov (straffeloven). En rekke bestemmelser vil være aktuelle.
- Lov om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).
- Lov om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. gir rett til erstatning fra Staten selv om gjerningsmannen ikke kan eller ikke vil betale erstatning.
- Lov om pasient- og brukerrettigheter opplyser om pasienters og klienters rettigheter.
- Lov om helsepersonell (helsepersonell loven).
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. omtaler i hovedsak hjelpemulighetene.
- Lov om folkehelsearbeid.
- Lov om folketrygd omfatter NAV`s regler om stønad til enslig forsørger, arbeidsavklaringspenger m.m.
- Opplæringsloven

1.6. Nasjonale føringer

Regjeringen har lagt fram fire nasjonale handlingsplaner på området vold i nære relasjoner. I tillegg kommer offentlige dokumenter på en rekke spesifikke områder som ligger nært opp til eller kan inkluderes i området. Noen aktuelle dokumenter er:

- Opptappingsplan mot vold og overgrep" (2017 – 2021)
- "Et liv uten vold" – Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017
- "Barndommen kommer ikke i reprise" – Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)
- Handlingsplan mot voldtekt 2012-2014
- Sammen mot menneskehandel. Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2011–2014
- Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016)
- Meld. St. 15 (2012-2013) Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve.
- Riksadvokatens rundskriv fra 2016

1.7 Kobling til andre kommunale planer og føringer

Planen må ses i sammenheng med andre planer og føringer i kommunen

- Sirdal kommune Kommuneplanens samfunnsdel 2018 - 2030
- Oppdatert folkehelseoversikt for Sirdal kommune
- Plan for helsestasjonstjenesten i Sirdal kommune 2018 – 2021
- Plan for psykisk helse og rus Sirdal kommune 2016 – 2019
- Rehabiliteringsplan for Sirdal kommune 2015 – 2018
- Flyktningeplan 2018 - 2021
- Kvalitetsplanen for barnehagene i Sirdal 2014-2019
- Plan for elevane sitt skulemiljø

1. Forebygging og synliggjøring

God forebygging av vold vil spare samfunnet for både individuelle og økonomiske kostnader.

Det er en menneskerett å leve uten utsettelse for vold i nære relasjoner. Bruk av vold er i strid med norsk lov, og et angrep på grunnleggende menneskerettigheter. Vold i nære relasjoner er straffbare handlinger på lik linje med vold som skjer i andre sammenhenger. En beskyttelse fra det, er derfor et samfunnsansvar, og ikke en privatsak. Målet om et samfunn fritt for vold i nære relasjoner kan bare nås gjennom å ha med seg både rettslige, sosiale, økonomiske og likestillings- og helserelevante perspektiver.

Indre trygghet i form av trygg tilknytning til de nærmeste omsorgspersonene, har betydning for utvikling av en god psykisk helse. Den indre tryggheten er også avgjørende for selvfølelsen til barn og unge; selve fundamentet for oppfatningen av oss selv og hvordan vi har det. En trygg tilknytning bidrar til at barn og unge utvikler tillit til at vanskelige temaer kan deles med andre og at andre vil dem vel. Utrygghet hemmer derimot læring og mestring. Det kan også føre til at vanskelige hendelser og livssituasjoner i mindre grad deles med andre.

Tillit til omverden er en forutsetning for å be om og motta hjelp, når det er behov for dette. Det er godt kjent at personer som utsettes for vold, ofte ikke deler dette med andre. For at barn og unge skal tørre å si i fra om utsettelse for vold, må voksne vise seg som trygge tillitspersoner ovenfor barn og unge. De bør formidle at de tåler å ta imot det barn og unge eventuelt har å fortelle. Videre, må barn og unge få informasjon og opplæring om vold i nære relasjoner, slik at de har den nødvendige kunnskapen om det de kan utsettes for/har blitt utsatt for. Det viser bl.a. seg at barn som tidlig har blitt informert om kropp og seksualitet, i mindre grad utsettes for senere seksuelle overgrep. De vil også i større grad varsle voksne om overgrep, hvis de utsettes for dette. De har også høyere seksuell debutalder og anvender i større grad beskyttelse for uønsket graviditet.

Den nasjonale handlingsplanen «Et liv uten vold» vektlegger betydningen av universelt forebyggende tiltak, det vil si, tiltak som rettes mot hele befolkningen. Det handler om å løfte fram betydningen av forhold på tvers av samfunnssektorer; som for eksempel levekår,

barnehager, skole- og læringsmiljø, arbeid og arbeidsmiljø, frivillig deltakelse og forhold i nærmiljøet. Det er en sammenheng mellom befolkningens levekår, sosial ulikhet og utsettelse for vold. Folkehelseperspektivet på psykisk helse innebærer imidlertid ikke at oppmerksomheten kun rettes mot risikofaktorer, men like mye om å rette oppmerksomheten mot helsefremmende faktorer som sosial støtte, deltakelse og mestring. En befolkning hvor alle i størst mulig grad inkluderes i fellesskapet, vil kunne komme alle til gode, også når det gjelder forebygging av vold. Verdens helseorganisasjon (WHO) har utpekt voldsforebyggende arbeid og forskning om vold, særlig mot kvinner og barn, som et prioritert folkehelseområde.

3. Situasjonsbeskrivelse

3.1 Nasjonalt

3.1.1. Politiet:

Det har de siste årene vært mye fokus/oppmerksomhet på temaet "vold i nære relasjoner" både politisk, og fra Politidirektoratet. Alle politidistrikt har fått «barnehus» og det er utviklet større kompetanse og mer robuste fagmiljøer. Slike saker har høy prioritet, og det er nulltoleranse vedrørende vold mot barn.

På tross av store mørketall har det vært en jevn økning av anmeldte saker. Det skyldes nok flere ting som ulike kampanjer, økt kunnskap og større oppmerksomhet fra media rundt slike saker.

I 2016 ble det anmeldt 3450 familievoldssaker i Norge, en økning på 3,4 % fra året før. Seksuell omgang/voldtekt av barn under 14 år hadde en økning på nesten 10 % i samme periode, 668 anmeldte saker i 2016. Antall tilrettelagte avhør har nesten doblet seg i perioden 2016 (2652) – 2016 (5955). Stortinget har vedtatt en "opptrappingsplan mot vold og overgrep" (2017 – 2021)

3.1.2 Barnevernet

For å få bedre oversikt over omfanget av vold og overgrep i Norge har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet gjennomført en undersøkelse av forekomsten av vold og seksuelle overgrep i Norge. Den ble gjennomført i 2013 og omfatter intervjuer med 2435 kvinner og 2029 menn i alderen 18 til 75 år. I undersøkelsen ble deltakerne spurt om fysisk vold og seksuelle overgrep i egen barndom og i voksen alder. (*Kilde: Siri Thoresen og Ole Kristian Hjemdal (red.): Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv. Rapport 1 /2014*)

Hovedfunnene i undersøkelsen er følgende:

- 8,2 % kvinner og 1,9 % menn forteller at de har blitt utsatt for alvorlig partnervold
- 9,4 % kvinner og 1,1 % menn forteller at de har vært utsatt for voldtekt
- 4,9 % av kvinnene og 5,1 % av mennene oppgir at de minst en gang har blitt utsatt for alvorlig vold fra sine foresatte (banket opp, sparket, slått med knyttet neve)

- 27,7 % av kvinnene og 33 % av mennene oppgir at de har blitt lugget, kløpet, ristet eller blitt slått av sine foresatte i barndommen
- 15,4 % av kvinnene og 11,2 % av mennene har opplevd psykologisk vold fra foresatte i barndommen
- Like mange kvinner som menn, 10 %, har opplevd fysisk vold mellom foreldrene i barndommen
- 10,2 % av kvinnene og 3,5 % av mennene forteller om seksuell kontakt med en minst fem år eldre person før fylte 13 år
- 4 % kvinner og 1,5 % menn oppgir seksuell omgang før fylte 13 år. En av fire hadde aldri fortalt om det til noen
- Voldtekt og seksuell kontakt før 13 år ble hovedsakelig begått av personer som barna kjenner
- Å bli utsatt for vold eller overgrep i barndommen, øker sannsynligheten for å bli utsatt for vold eller overgrep som voksen

3.2. Lokalt

3.2.1 Politiet:

Sirdal er en del av Sør-Vest politidistrikt og er tilknyttet «barnehuset» i Stavanger.

I tidsrommet 2010 – 2017 er det etterforsket 4 familievoldssaker lokalt i Sirdal. Samme periode er det i hele Sør-Vest politidistrikt etterforsket 5600 saker.

Selv om antall slike saker er lavt i Sirdal, er det nok mørketall også her. Det bekreftes av statistikker fra andre etater.

3.2.2. Barnevernet

Det har siden oppstart av Lister barnevern 01.01.2010, vært en jevn mengde meldinger på barn fra Sirdal kommune. Antall meldinger har ligget på rundt 10 barn pr år (+/-), bortsett fra i 2012 da det var 23 barn som ble meldt inn. Her gjelder en melding ett barn, selv om det var flere barn i familien.

Ved gjennomgang av tall vises det at flere av meldingene kommer fra Lister barnevern selv. Det kan være at det er åpnet på f.eks flere barn i familien, eller at familien selv har søkt om bistand fra barneverntjenesten.

Av de meldingene som har kommet inn, har et visst omfang vært bekymringer knyttet til vold eller seksuelle overgrep. Det vises at det ofte er meldinger på barn i samme familie eller at det omhandler samme hendelse.

Lister barnevern opplever en økning i voldsmeldinger generelt i Lister kommunene, men det er færre meldinger som omhandler seksuelle overgrep. Av meldingene som omhandler mistanke om seksuelle overgrep, ser en at flertallet gjelder mistanke om seksuelle krenkelses, og ikke grove overgrep.

Det er også stor variasjon i alvorlighetsgrad i meldingene som gjelder vold.

Meldinger som omhandler mistanke om vold/overgrep, kan omhandle alt fra barnets atferd som kan indikere vold/overgrep, barnets uttalelser om smikk, seksuell lek i barnehage og til straffbare forhold.

Tallene som Lister barnevern har gir en indikasjon på antall barn som vokser opp med vold og/eller overgrep. Noen saker anmeldes direkte til politiet, og følges opp derfra uten at barnevernet er involvert. Det er også en utfordring (både nasjonalt og lokalt) at mørketallene for vold i nære relasjoner fortsatt er store. Det er derfor viktig når en ser på tall lokalt at en er oppmerksom på at det ikke nødvendigvis er en direkte sammenheng mellom forekomst av vold i nære relasjoner og registrerte saker hos politi og hjelpeapparat.

3.2.3 Ungdata

Ungdata er en lokal ungdomsundersøkelse som tilbys gratis til landets kommuner og fylkeskommuner. Resultatene gir et godt innblikk i hvordan det er å være ung i Norge i dag.

Undersøkelsen ble gjennomført første gang i Sirdal i 2016 og skal videre gjennomføres hvert tredje år, for skoleelever på ungdomstrinnet, som et ledd i det forebyggende – og helsefremmende ungdomsarbeidet i kommunen.

Ungdata undersøkelsen dekker helheten i ungdommens liv og omfatter et bredt spekter av temaområder som foreldre og venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoadferd og vold.

Resultatene brukes som kunnskapsgrunnlag i forebyggende ungdomsarbeid, politisk utvikling, og til forskning og undervisning. De gir mulighet til å analysere regionale variasjoner og trender over tid, og til å gå i dybden innenfor ulike temaer.

4. Roller og ansvar

BTI (bedre tverrfaglig innsats) er en samhandlingsmodell Sirdal kommune bruker i møte med barn og unge som vekker bekymring/undring. Ved å arbeide etter modellen ønsker man å sikre lik praksis, godt samarbeid og unngå at de familiene som er berørt opplever seg som «kasteballer» mellom ulike tjenester i kommunen.

Dersom ansatte i Sirdal kommune får en undring/bekymring knyttet til barn/unge skal man som hovedregel følge handlingsveilederen for BTI. Det understrekes at det er et mål at ansatte ser og handler så tidlig som mulig, alltid med tanke på barnets beste. Det er grunnleggende viktig at barn, unge og foresatte involveres fra et tidlig tidspunkt.

Unntaket fra dette er ved mistanke om vold og overgrep. Da skal melding sendes til barnevernet umiddelbart.

4.1 Opplysningsplikt

Offentlig ansatt:

Barneverntjenesten har et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret overfor barn som utsettes for vold i familien, er barneverntjenesten avhengig av å motta opplysninger fra andre som kjenner barnets situasjon. Etter Barnevernloven § 6-4 har alle offentlig ansatte opplysningsplikt til barneverntjenesten. Plikten gjelder både i situasjoner hvor barneverntjenesten etterspør opplysninger som ledd i sin utredning av en sak etter barnevernloven (etter anmodning), men også i situasjoner hvor offentlig ansatte selv oppdager forhold som man mener at barneverntjenesten bør undersøke (av eget tiltak). Dermed har alle offentlig ansatte en selvstendig og personlig opplysningsplikt (uavhengig av ledelse). Opplysningsplikt til barnevernet gjelder når det er mistanke om at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. Etter straffeloven § 139 har alle offentlige ansatte plikt til å avverge straffbare handlinger, uten hinder av taushetsplikt. Denne plikten er sterkere som offentlig tjenestemann enn som privatperson.

Helsepersonell:

Opplysningsplikten til barnevernet (både etter anmodning og etter eget tiltak) gjelder også for en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, blant annet helsepersonell (se Helsepersonell loven § 33).

Meldeplikt til politiet er for helsepersonell både regulert i straffeloven § 139 og i helsepersonell loven §31.

Politi:

Rogaland politidistrikt prioriterer saksfeltet vold i nære relasjoner høyt.

Politiet oppretter sak ved bruk av offentlig påtale når det innkommer melding om vold i nære relasjoner. Barnevernet/ barnevernvakten skal alltid varsles når politiet er på slike oppdrag. (presisert i polititjenesteinstruks § 12-4)

4.2 Barnehagens- og skolens rolle

Norske barn tilbringer mye tid i barnehage, skole og SFO. Dette gir ansatte her en unik mulighet til å bli godt kjent med barna, slik at tillit blir en av bærebjelkene i relasjonen mellom voksen/barn.

Når det gjelder å avdekke og forebygge vold og overgrep mot barn må ansatte være kompetente til å oppdage tegn på dette i en tidlig fase. Deretter skal ansatte være sitt ansvar bevisst på meldeplikten til barnevernet dersom de er bekymret for om barnet blir utsatt for vold og/eller overgrep- jmf. bhg.loven §22/opplæringsloven §15-3

Barnehagene har også et ansvar for å forebygge vold i nære relasjoner. Tett og godt samarbeid med hjemmene rundt trivsel og sosiale ferdigheter har ofte fokus, blant annet på foreldresamtaler og foreldremøter.

Vi vet at det foregår mobbing i nære relasjoner. Mobbingen kan være både fysisk og psykisk. Både barnehage og skole har egne tiltaksplaner på hva som gjøres når mobbing avdekkes.

Det er også viktig å lære barna i en tidlig alder forskjellen på hva som er lov og hva som er ulovlig, her med tanke om vold og overgrep. Da vil barna i større grad kunne melde ifra til en voksen de stoler på dersom de utsettes for dette.

Det er videre nødvendig at ansatte i barnehage og skole har kompetanse om hvordan en snakker med barn om vold og overgrep. «Den vanskelige samtalen» skal settes på dagsorden.

I voksenopplæringen omhandler de temaer som familievold og barneoppdragelse i samfunnskunnskapsundervisningen, for å motvirke eventuelle kulturforskjeller mellom hjemkultur og norsk kultur og lovgivning.

4.3 Helse- og omsorgs tjenestens rolle

Helse- og omsorgstjenestene er ikke en samlet enhet, men flere selvstendige tjenester på flere nivåer som yter helsehjelp. Barn og unge er mest i kontakt med helsetjenesten gjennom helsestasjon, skolehelsetjeneste og fastlege. Den voksne delen av befolkningen oppsøker gjerne fastlegen eller legevakten. Noen har også kontakt med psykisk helse, pleie og omsorg, fysioterapi- og/eller ergoterapitjenesten og tjenester til psykisk utviklingshemmede. Gravide har som regel en del av oppfølgingen hos jordmor.

Helsepersonell, som i sin yrkesutøvelse får kontakt med en person som kan være utsatt for vold i en nær relasjon, skal profesjonelt observere denne personen og legge merke til mulige tegn på vold. Det kan føre til at det observeres alt fra uspesifikke og vage tegn på at noe kan være galt, til tydeligere tegn på fysisk eller psykisk vold. Ikke bare personen, men også den som følger personen (hvis noen følger, f.eks. foresatte til barn), kan bli observert. En mistanke om at noe kan være galt kan bli forsterket dersom vedkommende oppsøker helsetjenesten flere ganger for samme eller beslektede problemer. Gjentatt påfallende opptreden hos den som eventuelt følger vedkommende kan også forsterke mistanken.

4.3.1. Barn, unge og familier

Det kom i 2014 nasjonale retningslinjer for avdekking av vold i svangerskapet. Det ble i løpet av våren 2017 etablert rutiner for å spørre om vold, i tråd med anbefalingene i den nasjonale retningslinjen.

Det er stort fokus på vold i nære relasjoner i de nye retningslinjene for helsestasjon- og skolehelsetjenesten som kom i 2017. På helsesøsterkongressen 2018 ble et nytt verktøy som heter « I trygge hender» presentert, som skal tas i bruk. Dette er LaH NSF sitt eget prosjekt for å forebygge og avdekke/avverge vold på helsestasjonen, gjennom visning av filmsnutter og samtale. Flere barn dør per i dag på grunn av vold i nære relasjoner, enn i trafikken. Det må det gjøres noe med.

4.3.2. Voksne og eldre

4.3.2.1. Psykisk helse og rus

Ved oppfølging av brukere med psykiatri og/eller rusutfordringer blir det alltid spurt om det er barn inne i bildet. Ansatte skal være bevisst på meldeplikten til barnevernet ved bekymring for om barn blir utsatt for vold og/eller overgrep. Er det fare for voldsutøvelse/er blitt utsatt for vold(voksne), skal de ansatte være bevisst på muligheten til akuttbolig (NAV) og evt. innleggelse krisesenter. Ved utfordrende adferd kan det tilbys samtaler/henvisning til sinnemestringskurs.

Kjærlighet og grenser er et rusforebyggende program med grensesetting som hovedtema. Dette tilbudet gis til skolebarn i 7. trinn og deres foreldre. Sinnes skule gjennomfører ikke programmet – antakelig på grunn av for få elever/familier. Målet er å styrke beskyttende faktorer når det gjelder psykiske helseplager og veilede foreldre i forkant av ungdomstida.

MOT er en ungdoms- og samfunnsbygger, som styrker ungdomsbevissthet og MOT - til å leve, til å bry seg og til å si nei. MOTS viktigste innsatsområde er MOTS program «robust ungdom». MOT holdes i ungdomsskolen og videregående i Sirdal kommune.

4.3.2.2. Hjemmebasert omsorg

Hjemmebasert omsorg kommer inn i mange hjem og kan være en instans som kan avdekke om det skjer vold eller overgrep i et hjem. Det kan være både i forhold til eldre, demente eller andre grupper. Eldre kan være en spesielt utsatte og helt forsvarsløse når vold rammer dem. Statistikk viser at det oftest er nær familie som begår overgrep mot eldre. Avhengighet, lojalitet og skam, samt svekket fysisk og mental helse gjør at vern mot eldre må settes tydelig på dagsorden.

4.3.2.3 Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

Ved oppfølging av personer med en nedsatt funksjonsevne er det spesielt viktig å være opptatt av at den enkelte føler seg ivaretatt og trygg. Det kan være fysiske eller psykiske utfordringer som gjør at enkelte ikke kan ta vare på seg selv i alle situasjoner og kan være en sårbar gruppe. Det kreves dermed at ansatte er spesielt oppmerksomme på disse gruppene.

4.4 Barneverntjenestens rolle

Sirdal kommune har siden 01.01.10 vært en del av Lister barnevern, et interkommunalt samarbeid sammen med Farsund, Kvinesdal, Lyngdal og Flekkefjord kommune. Hægebostad og Audnedal ble med i det interkommunale samarbeidet fra 01.06.18.

Barneverntjenestens hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, samt bidra til at barn og unge får trygge oppvekst vilkår (jfr. Barnevernloven § 1-1).

Det er foreldrene eller andre primære omsorgspersoner som har hovedansvaret for barnets oppvekst og omsorg. Barneverntjenesten skal imidlertid gripe inn når et barn ikke blir godt nok ivaretatt av sine nærmeste.

Barneverntjenesten har rett og plikt til å undersøke barnets omsorgssituasjon når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak (§ 4-3). I forbindelse

med en undersøkelsessak vil det ofte være nødvendig å innhente opplysninger fra andre instanser og tjenester som kjenner barnet og familien. Andre offentlige myndigheter har plikt til, av eget tiltak eller på anmodning, å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf barnevernloven § 6-4.

Dersom det i undersøkelsen fremkommer at barnets omsorgssituasjon ikke er tilfredsstillende, kan det iverksettes tiltak for å bedre denne. Det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til det beste for det enkelte barn (barnevernloven §4-1). Tiltak skal ikke være mer inngripende enn nødvendig, og skal i størst mulig grad være basert på frivillighet. I tilfeller hvor barnet ikke kan gis tilstrekkelig hjelp og beskyttelse ved frivillige tiltak, kan det iverksettes tiltak uten samtykke.

I saker hvor det er mistanke om vold eller overgrep, skal ikke foreldre informeres om at meldingen sendes. Barneverntjenesten har egne interne rutiner for arbeid med saker hvor det er mistanke om vold og overgrep. I disse sakene, skal barneverntjenesten alltid vurdere om forholdet skal politianmeldes. Dette er vurderinger som gjøres kontinuerlig ut fra sakens karakter og de opplysninger som fremkommer.

Dersom en er i tvil om en sak, oppfordres en til å drøfte saken med barneverntjenesten. Kan også drøfte saker anonymt.

4.5 NAV sin rolle

4.5.1. Sosiale tjenester i NAV:

Sosiale tjenester omfatter i hovedsak tjenester og oppgaver regulert i lov om sosiale tjenester i NAV. Sosialtjenestelovens formål er å bedre levekår for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet gjennom arbeidsrettet inkludering, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og fremme overgangen til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

Dersom en ansatt i NAV gjennom sin kontakt med bruker får mistanke om at personen blir utsatt for vold eller trusler i familien eller av andre, skal de varsle hjelpeapparatet om sin bekymring umiddelbart. For raskt å avklare om barnevernstjenesten, politi eller krisesenter bør kontaktes.

Ved henvendelser til NAV fra kommunens innbyggere om husbråk, støy mistanke om vold og krangel, skal den ansatte i NAV informere om at vedkommende må kontakte politiet.

I saker der det er bekymring om barns tilstedeværelse skal NAV informere innbyggerne om plikt til å sende melding til barnevernstjenesten.

4.5.2. Flyktningetjenesten

Flyktningetjenesten treffer brukere jevnlig i form av miljøarbeid og oppfølging i hjemmet og fritidsaktiviteter. Situasjoner relatert til vold og trusler, kan ofte være knyttet til kulturelle

forskjeller, f.eks. barneoppdragelse der det for enkelte er naturlig med fysisk avstraffelse i oppdragelsen.

Det samarbeides med helsestasjonen og psykisk helse og rus for barn og familier.

Flyktningetjenesten tar opp temaet vold i nære relasjoner i mottaksfasen og i introduksjonsundervisning/tema. Er det saker der det blir kjent at barn er involvert skal det alltid meldes til barneverntjenesten og evt. politiet. I tilfeller der kun voksne er involvert anbefales det alltid å anmelde forholdet til politiet. I de tre siste årene har flyktningetjenesten registrert 2 saker, ikke familievold, men saker som helt klart kommer inn under kategorien vold i nære relasjoner.

Ved bosetting samarbeides det tverrfaglig om introduksjonsarbeid for å forebygge utfordringer i forhold til helse, barneoppdragelse og veiledning på hva som er forventet av foreldrerollen i Norge.

Introduksjonsloven § 26 Opplysningsplikt til barneverntjenesten: Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestes side. Uten hinder av taushetsplikt skal personellet av eget tiltak gi opplysninger i hjemmet, eller at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. Lo 17. juli 1992 nr.100 om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. Samme lov § 4- gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter personellet å gi slike opplysninger».

Bruk av tolk: I saker som omhandler vold eller overgrep, der de involverte ikke forstår, eller ikke kan utrykke seg på norsk, er det viktig å bruke kvalifisert tolk. Det skal ikke brukes familiemedlemmer, spesielt ikke barn. Tolken har taushetsplikt. Den mest anvendte bruk av tolk er pr. telefon og den kan bestilles gjennom www.hero.no

Ved mistanke om at kjønnslemlestelse av barn planlegges, eller er gjennomført etter ankomst til Norge, så skal sendes bekymringsmelding til Lister barnevern.

Æresrelatert vold forekommer først og fremst i et samfunn eller grupper som kjennetegnes av familiestrukturer med storfamilie med et familieoverhode. Tvangsekteskap og kjønnslemlesting blir ofte omtalt som ærerelatert vold. Ærerelatert vold handler om overgrep mot et individ som storfamilien / klanen, mener kan ha vanæret dem. Ærekodeks er et sett av regler og normer som spesifiserer hva som gir ære og hva som fører til at æren går tapt (vanære) ette kan handle om alt fra press, trusler, nedverdigelser og utstøtelse, legemsbeskadigelse, frihetsberøvelse, press til selvmord og evt. æredrap. Mannens kontroll av kvinners seksualitet står sentralt og familiens ære avhenger derfor av kvinners «lydighet og dydighet».

Flyktningetjenesten har ansvar for å bosette førstegangsflyktninger etter avtale med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI). De har ansvar for å gi alle nybosatte flyktninger, og familiene deres, en helhetlig oppfølging i den første femårsperioden etter bosetting. Flyktningetjenesten tilbyr introduksjonsprogram til alle nybosatte flyktninger

mellom 18 – 55 år som har behov for grunnleggende norsk og samfunnsopplæring. Andre tiltak er leksehjelp og flyktningevenn ordning.

4.6. Politiets rolle

Politiet skal bidra inn i forebyggende arbeid i flere tjenester.

Riksadvokaten ønsker fokus på avvergingsplikten, spesielt i forhold til hvordan hjelpeapparatet håndterer informasjon når saker med vold i nære relasjoner blir avdekket. Politiet skal ha høy prioritet i slike saker, og det skal være nulltoleranse vedrørende vold mot barn. Det skal være faglig kvalitet i etterforskningen, og fagmiljøene skal være robuste. Ved vold mot små barn skal Kripos kontaktes.

4.6.1. Politiråd

Politirådet i Sirdal kommune består av politikontakt, rådmann, ordfører og SLT-koordinator (sekretær). Rådet fungerer som et beslutningsdyktig og overordnet organ i forhold til strategiske utfordringer, samt påse at politiets samfunnsoppdrag, gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet sikrer innbyggerne rettsikkerhet og trygghet.

4.6.2. SLT

SLT (samordning av lokale kriminalforebyggende tiltak) skal fungere som en arbeidsgruppe under politirådet. Gruppen består av helsesøster, barnevern, psykisk helse og rus, skole og en fra de frivillige organisasjoner. Gruppen skal ha fire årlige møter og skal ha fokus på vedtatt strategi mot felles forebyggende målsettinger. De kan også ta opp og spille inn saker til politirådet.

4.7. Krisesenteret

I Norge har alle kvinner, menn og barn rett på et krisesentertilbud når de er truet eller utsatt for vold.

Sirdal kommune har inngått samarbeidsavtale med Stiftelsen Vest- Agder Krisesenter. Det er et lavterskeltilbud til alle personer som er eller har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Det er ikke nødvendig med henvisning for å ta kontakt og det er ikke timelister eller ventetid. Tilbudet består av døgnåpen telefon, samtaletilbud og midlertidig botilbud til personer med beskyttelsesbehov.

Det er viktig med god informasjon ut til befolkningen og til tjenestene om tilbudet.
www.krisesenteret.no

4.8. Stine Sofie stiftelsen

Stine Sofie Senteret er et kurs- og mestringssenter for voldsutsatte barn og deres familier. Deltakerne søker selv om opphold, men må legge ved et følgeskriv fra en fagperson som kjenner barnet og familien fra hjemmesituasjonen. Opphold på Stine Sofie Senteret er helt kostnadsfritt. Dette inkluderer også reise til og fra kursstedet. Kursene består av ulike aktiviteter for voksne og barn, med en god blanding av faglig innhold og rekreasjon.

5.0 Rullering av planen

- Handlingsplanen rulleres etter endt periode – i løpet av 2022.
- Tiltaksplan og vedlegg rulleres årlig i tverrfaglig møte
- Tverrfaglige samarbeidsgruppe/referansegruppe møtes 2 ganger pr. år – april/mai og november

Vedlegg

Vedlegg 1	Tiltaksplan
Vedlegg 2	Tiltakskort
Vedlegg 3	Eksterne instanser
Vedlegg 4	Statistikker

Vedlegg 1 Tiltaksplan

Område	Mål	Tiltak	Tidsrom	Ansvar
Felles	Arbeid rettet mot vold i nære relasjoner skal være godt koordinert i kommunen	Fortsette møter i arbeidsgruppa som er nedsatt, halvårlig.	Fortløpende 2018/ 2021	Arbeidsgruppa Koordinator innkaller til møter
Felles	Rutiner ved vold i nære relasjoner er i bruk og fungerer til beste for brukerne av kommunale tjenester.	Årlig gjennomgang av rutinene samt avvergeplikt og meldeplikt med personale Årlig gjennomgang av at rutinene samsvarer med gjeldende regelverk	Årlig hver høst Årlig hver vår	Enhetsledere og avdelingsledere på aktuelle avdelinger. Arbeidsgruppa
Felles	Befolkningen i Sirdal skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner og søke hjelp når de opplever dette	Danne en gruppe som arbeider med kompetansehevingstiltak for de ansatte og befolkningen i kommunen. Mål : Arrangement 2019 og 2021. Annonser på flere arenaer at dette satser Sirdal på	Vår 2019 og 2021	Kompetansehevinggruppe
Helsestasjonen	Oppdage vold i nære relasjoner tidlig Befolkningen i Sirdal skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner og søke hjelp når de opplever dette	Ta i bruk det nye verktøyet «I trygge hender» LaH NSF sitt eget prosjekt med filmsnutter og samtale, for å forebygge og avdekke/avverge vold Dele ut brosjyren «Hva gjør du når barnet ditt gråter» fra Stine Sofie stiftelsen til alle spedbarnsforeldre	2018/2019 2018	Avdelingsleder helsestasjonen Helsesøster ansvarlig for de mellom 0-5

		Finne og ta i bruk informasjonsmateriale som kan brukes av helsesøstre i skolehelsetjenesten til klasseundervisning og på foreldremøter.		Skolehelse-tjenesten
Barnehagen	Holdningsskapende arbeid	Tema på foreldremøte Det stilles spørsmål om rus og vold i nære relasjoner på oppstartsamtalet	Hver høst Når barnet får plass i barnehagen	Styrer Pedagogisk leder på avdelingen barnet går på
	Trygge ansatte som har mistanke om eller avdekker vold i nære relasjoner	Rutiner på gjennomgang av enhetens prosedyrer (BTI)	Hver høst, og ved nyttilsetting	Styrer
	Kunnskap hos ansatte for å avdekke vold i nære relasjoner	Tverrfaglige kurs og nettverksgrupper i etterkant BTI	En gang i året	Enhetsleder/styrer
	Helhetlig og samordnet innsats til utsatte barn	Prosedyrer/retningslinjer BTI		Enhetsleder
	Oppfølging av foreldre/foresatte som utøver vold	Tverretattlig samarbeid		Enhetsleder/styrer
Skole	Sikre at ansatte kjenner igjen tegn på vold, og vet hvordan de skal handle	Gjennomgang av rutiner/prosedyrer i enheten Kursing (BTI)	Årlig	Enhetsleder/rektor
	Helhetlig og samordnet innsats for utsatte barn	Prosedyrer/retningslinjer BTI		Enhetsleder/rektor
	MOT	Program som inngår i skolens "Plan for		Rektor / MOT-kontakter

		elevenes skolemiljø" Gjennomføres i skolene av MOT-kursede ledere (lærere eller andre)		
Skole/helse, i samarbeid	Zippys venner	Zippys venner er et undervisningstilbud til barn i 1- 4. klasse der fokus er å utvikle sosial kompetanse og lære å håndtere følelser. Opplegget brukes på begge skolene i Sirdal kommune og inngår i skolens "Plan for elevenes skolemiljø"	Årlig	Skolehelse-tjenesten/ rektor Skolehelse-søster er Zippy-kontakt
	Kjærlighet og grenser	Program som inngår i skolens "Plan for elevenes skolemiljø" Gjennomføres i samarbeid med helseenheten	Årlig	Helse/ rektor

Vedlegg 2 Eksterne instanser

- **Alarmtelefonen for barn og unge: Tlf. 116 111**

Alle barn og unge skal ha ett nummer de kan ringe når de opplever vold i hjemmet, er utsatt for overgrep, er redd for tvangsgifting eller opplever andre akutte og vanskelige situasjoner. Nødtelefonen 116 111 er gratis. Alle telefoner blir besvart av voksne som har lang erfaring i å hjelpe barn og unge. Også voksne som er bekymret for barn og unge, eller har mistanke om at de utsettes for vold og overgrep, kan ringe Alarmtelefonen.

- **Legevakt: Tlf. 116 117**

Dersom barnet ditt eller deg selv er utsatt for vold eller overgrep bør du ta kontakt med fastlege eller legevakt for å få medisinsk hjelp og få dokumentert eventuelle skader.

- **Lister barnevern: Tlf. 38 28 20 00**

Sirdal kommune er med i et interkommunalt barnevern, Lister barnevern. Kan nås på denne tlf. på dagtid.

- **Barnevernsvakta: Tlf. 38 07 54 00**

For å få kontakt med barnevernet kan barnevernsvakta kontaktes på kveld, helse og høytider.

- **Alternativ til vold (ATV) AGDER/ROGALAND**

Kristiansand Tlf. 40 45 41 00 Stavanger Tlf. 51 93 43 43 www.atv-stiftelsen.no

ATV er et behandlings – og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner. Tilbudet gis i individuellterapi eller gruppeterapi, i hovedsak til voldutøvere.

- **Lister Barne- og ungdomspsykiatri (ABUP):Tlf. 38 32 73 85**

BUP foretar undersøkelse, gir råd og behandlingstilbud til barn/ungdom (0 til og med 17 år) med psykiske vansker og til deres familier. For å kunne få et tilbud ved poliklinikken må barnet/ungdommen bli henvist fra fastlege/lege/barnevernsleder på eget henvisningsskjema.

- **Bekymringstelefonen, voksne for barn: Tlf: 81 00 39 40/ www.bekymring.no**

Voksne for Barns Bekymringstjeneste er en rådgivningstjeneste for deg som har spørsmål eller bekymring om barn og unge, hvor du kan være anonym. Alle våre rådgivere har barnefaglig utdanning. Bekymringstjenesten på nett er et tilbud til deg som ønsker å ta skriftlig kontakt. Våre rådgivere besvarer tjenesten regelmessig.

- **Stine Sofie Senteret. Tlf. 45 97 38 20 / post@stinesofiesenteret.no**

Stine Sofie Senteret er et kurs- og mestringssenter for voldsutsatte barn og deres familier. Deltakerne søker selv om opphold, men må legge ved et følgeskriv fra en fagperson som kjenner barnet og familien fra hjemmesituasjonen. Opphold på Stine Sofie Senteret er helt kostnadsfritt. Dette inkluderer også reise til og fra kursstedet. Kursene består av ulike aktiviteter for voksne og barn, med en god blanding av faglig innhold og rekreasjon. Alle

henvendelser vil behandles med diskresjon og anonymitet. Opphold ved Stine Sofie Senteret gir gyldig fravær fra utdanning.

- **DIXI ressurscenter Oslo: Tlf. 22 44 40 50 / 93 05 80 70/ www.dixi.no**

DIXI arbeider for å hjelpe voldtekts utsatte og deres pårørende, spre informasjon om senskader og skadefølger, samt drive holdningsskapende arbeid. DIXI gir informasjon og støtte til utsatte og familien deres så tidlig som mulig. DIXI tilbyr samtalegrupper for både voldtatte og deres pårørende. Senteret er et lavterskeltilbud som betyr at det er ikke nødvendig med henvisning fra psykolog eller lege. DIXI er også et tilbud til gutter og menn. Tilbudet er gratis

- **Familievernkontoret Farsund: Tlf. 38 39 58 80**

Familievernkontoret tilbyr parterapi, familieterapi og mekling ved samlivsbrudd. Ved bekymring for vold under samvær kan familievernkontoret kontaktes for råd og veiledning.

- **Kompetanseteam - tvangsekteskap og kjønnslemlestelse: Tlf. 47 80 90 50**
E-post: kompetanseteamet@imdi.no

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er et nasjonalt tverretattlig fagteam. Kompetanseteamet jobber med: Gi råd og veiledning til hjelpeapparatet i konkrete saker som omhandler tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller andre former for æresrelatert vold. Sørge for at enkeltpersoner som tar kontakt med teamet får nødvendig oppfølging av hjelpeapparatet. Koordinere og tildele plass i det nasjonale bo- og støttetilbudet til unge over 18 år utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold.

- **Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS):**
Tlf. 22 59 55 00 /www.nkvts.no

Dette er en viktig instans for kompetanseutvikling om vold og traumer. Senteret driver forsknings- og utviklingsarbeid, undervisning, kompetansebygging og veiledning og formidling av kunnskap. I tillegg er det under etablering fem regionale sentre, som skal gi undervisning og veiledning til tjenestene om vold og traumer, samt drive nettverk i regionen.

- **Mannstelefonen hos Reform: Tlf. 22 34 09 60**

Betjent alle uker fra mandag til fredag kl. 17– 20.00 (med unntak for de fleste høytids- og helligdager). På mannstelefonen kan en bl.a. drøfte samlivsproblemer, skilsmisse og samværsproblematikk, egen aggresjon og voldsbruk, vold eller overgrep en har vært utsatt for.

- **Vest-Agder krisesenter: Tlf. 38 10 22 00**

Krisesenteret er et sted hvor en kan henvende seg dersom man er utsatt for vold eller kjenner noen som blir utsatt for det. Tilbudet gjelder både kvinner og menn. Krisesenteret kan gi råd og veiledning og tilby botid på inntil 24 døgn. Senteret kan bistå til kontakt med det offentlige hjelpeapparatet.

- **RVTS: Tlf. 22 89 40 00 /www.rvts.no**

Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) er en ressurs for de som i sitt arbeid møter mennesker berørt av vold og seksuelle overgrep, traumatisk stress, migrasjon eller selvmordsproblematikk.

De kan bidra til kompetanseheving gjennom undervisning, veiledning, konsultasjon og nettverksarbeid på tvers av sektorer, etater og forvaltningsnivåer.

- **SO- teamet: Sør-Vest Politidistrikt Tlf. 02800**

SO-teamet (SO står for Seksuelle Overgrep) skal behandle saker om vold og seksuelt misbruk av barn, som er eller var under 18 år på tiden for overgrepet.

- **Senter for seksuelt misbrukte menn (SSMM): Tlf. 22 42 42 02/ www.ssmm.no**

SSMM er en selvhjelpsorganisasjon. Organisasjonen drives og ledes daglig av menn som selv har vært utsatt for seksuelle overgrep. Den primære målgruppe er menn som har vært utsatt for incest og seksuelle overgrep som barn og tenåring, foresatte og partnere av overgrepsutsatte menn. Sekundær målgruppe er yrkesgrupper, studenter og andre personer som berøres av overgrepssproblematikken og er i behov av undervisning, veiledning og samarbeid. De har også et tilbud til andre pårørende til den primære målgruppen.

- **Statens barnehus: Rogaland Tlf. 51 84 30 00. Kristiansand Tlf. 99 25 71 61 / www.statensbarnehus.no**

Statens barnehus har en intensjon om å være et kompetanse hus for barn og ungdom som møter rettsapparatet. Statens barnehus tilbyr rådgiving, konsultasjon, tilrettelegging for dommeravhør og medisinske undersøkelser og kan tilby støtte og veiledning til barn og pårørende.

- **Vern for eldre- kontakttelefon: Tlf. 80 03 01 96/ www.vernforeldre.no**

Vern for eldre hjelper de som står i fare for eller er utsatt for overgrep. Tilbudet er gratis, og du kan være anonym. Alle over 62 år som er utsatt for overgrep, kan ringe oss for å få råd, veiledning og hjelp. Også pårørende eller andre som har mistanke om overgrep mot eldre, kan benytte dette nummeret.

VÅGE Å SE, VÅGE Å SPØRRE, TØRRE Å HANDLE

Tiltakskortene er utgitt av Norsk Krisesenterforbund med støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet

Norsk Krisesenterforbund NOK!

Adresse: Skaudalen 12B, 1727 Sarpsborg

Telefon: 69 16 96 84

E-post: post@norskkrisesenterforbund.no

VÅGE Å SE

Fysiske tegn som kan tyde på vold:

- Sår, avrevet hår, blåmerker - særlig på hals, kloremærker, hevelser.
- Skader på hode, ansikt, hals, bryst, brystkasse, armer.
- Skader på flere steder på kroppen og skader som er grodd i varierende grad.
- Brudd, brannskader, stikkskader, gynekologiske smerter.
- Svimmelhet, søvn- og spiseforstyrrelser.
- Psykosomatiske symptomer som vondt i magen, vondt i hodet, vondt i ryggen etc.

Psykiske reaksjoner som kan tyde på vold:

- Redsel, uro, angst, søvn- og konsentrasjons-problemer.
- Depresjon, mareritt, redusert selvfølelse, irritabilitet, selvmordstanker og selvmordsforsøk.

VÅGE Å SPØRRE (rutinespørsmål)

Innledning:

Mange jeg treffer i min jobb har vært utsatt for vold eller trusler om vold fra sin partner eller annen nær familie. Jeg har oppdaget at mange ikke vet at de kan snakke med meg om dette. Derfor har jeg begynt å spørre alle:

- Hvordan er dette for deg?
- Har du vært i et forhold der du har vært redd eller kjent deg truet?
- Har din partner noen gang skadet deg?

Spørsmål om fysisk vold:

- Blir du slått?
- Lugget?
- Holdt nede?
- Blitt brent?
- Dyttet?
- Er du redd for hva som kan komme til å skje med deg?

Spørsmål om psykisk vold:

- Blir du ydmyket, krenket eller latterliggjort?
- Blir du fortalt at du er lite verd?
- Blir du truet?
- Føler du deg redd?
- Har den du bor sammen med vanskelig for å kontrollere aggresjon?
- Er du redd for partneren din, barna dine eller andre i din nærhet?
- Blir din ektefelle ofte sint og oppfarende?
- Lever du med strenge regler over hva som er lov og ikke lov?
- Blir du kontrollert av andre?
- Disponerer du dine egne penger?
- Bestemmer noen om du skal ha kontakt med familie og venner?

Spørsmål om seksuell vold:

- Blir du tvunget til seksuelle handlinger når du ikke ønsker det?
- Tvunget til å se pornografiske bilder/filmer?

Spørsmål om materiell vold:

- Blir ting kastet/knust?
- Blir ting du er glad i ødelagt?
- Har du opplevd at klær blir revet i stykker?

Spørsmål om barn:

- Er barnet ditt trygt?
- Er du redd for at barna dine kan bli skadet?
- Hvor er barna når det oppstår konflikter i hjemmet?
- Tilstede, på rommet sitt, på skolen?

Signaler som kan være tegn på vold:

- Hyppige sykemeldinger, hyppige legebesøk, ofte med diffuse symptomer
- Avtaler endres eller kanselleres, personen har vanskelig for å komme hjemmefra
- Personen motsetter seg hjelp som krever innsyn i familien/par-relasjonen
- Personen er stadig blakk
- Personen kommer sjelden alene til avtalene; ektefelle/partner er ofte med
- Økt bruk av legemidler og alkohol
- Knuste eiendeler, hull i dører og vegger (ved hjemmebesøk)

VÅGE Å SE, VÅGE Å SPØRRE, TØRRE Å HANDLE

Tiltakskortene er utgitt av Norsk Krisesenterforbund med støtte fra Justis- og beredskapsdepartementet

Norsk Krisesenterforbund NOK!

Adresse: Skaudalen 12B, 1727 Sarpsborg

Telefon: 69 16 96 84

E-post: post@norskkrisesenterforbund.no

NASJONALE HJELPETILTAK:

Reform ressurscenter for menn	22 34 09 50
Vern for eldre	800 30 196
Støttesenter mot incest i Oslo	23 31 46 50
Landsdekkende telefon for incestutsatte	800 57 000
Senter for seksuelt misbrukte menn	22 42 42 02
Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep	23 22 79 30
Rosaprojektet hjelpetiltak for kvinner og menn utsatt menneskehandel	22 31 11 60
Kompetanseteamet mot tvangs-ekteskap og kjønnslemlestelse	47 80 90 50
Alternativ til vold	22 40 11 10
Statens barnehus i Oslo	23 10 35 50

LOKALE HJELPETILTAK:

Politi tlf. 02800, nødnr. 112

Krisesenter tlf. 38102200

Barnevernvakta tlf. 38075400

Familievern tlf. 38395880

Barnehus tlf. 51843000

Alarm tlf. for barn og unge
tlf. 116111

Legevakt tlf. 116117

1. KARTLEGGING AV VOLDEN

**Hvor alvorlig er volden?
Voldens karakter og omfang**

- Når var siste gang?
- Hva hendte under de tre verste voldsepisodene?
- Når inntraff disse voldshendelsene?

2. VURDERING AV SIKKERHET

Hvor alvorlig er situasjonen?

- Lever du i fare for å bli utsatt for vold eller trusler om vold nå?
- Har du blitt truet med våpen? Har voldsutøver tilgang på våpen nå?
- Er du redd for at barna dine skal bli utsatt for vold eller trusler om vold?
- Har du vært i kontakt med krisesenteret tidligere?
- Har du vært i kontakt med politiet angående voldsbruken?
- Har voldsutøver vært anmeldt/tiltalt/dømt for voldsbruk?

3. KONTAKT MED POLITIET?

- For en uformell prat med familievoldskoordinator?
- For å anmelde?
- For andre typer av hjelpetiltak (besøksforbud, voldsalarm etc.)

4. FLYTTE UT?

Til Krisesenter

Barn bør ikke etterlates i hjemmet, men bli med til krisesenter

Til familie/venner

1. Drøfte barnas sikkerhet med barnevernet
2. Lage sikkerhetsplan
3. Tilbud om støttesamtale fra krisesenteret og familievernkantoret

Bli boende

1. Melde bekymring til barnevernet
2. Lage sikkerhetsplan
3. Tilbud om støttesamtale fra krisesenteret og familievernkantoret

5. HENTE EIENDELER?

Om personen ønsker å flytte ut midlertidig kan det være nødvendig å hente eiendeler som klær, medisiner, skolesaker, leker ol fra hjemmet, Dette kan politet hjelpe med. Kjøledyr som har vært utsatt for vold/trusler bør vurderes om også skal hentes ut.

6. MEDISINSK HJELP?

- Trenger personen å bli fraktet til legevakten eller til sin fastlege?
- Trenger personen kontakt med rustjeneste eller psykisk helse?
- Trenger personen kontakt med Follo akutteam?

Vedlegg 4 Statistikk

Tall fra Sirdal, Lister barnevern

Både nasjonalt og lokalt er det en utfordring at mørketallene for vold i nære relasjoner fortsatt er store. Når en ser på tall lokalt er det viktig å være oppmerksom på at det ikke nødvendigvis er en direkte sammenheng mellom forekomst av vold i nære relasjoner og registrerte saker hos politi og hjelpeapparat.

Lister barnevern registrerer inn meldinger som omhandler vold/vitne til vold/seksuelle overgrep.

Ved gjennomgang av tall fra Sirdal siden oppstart av interkommunalt samarbeid i 2010, ser tallene følgende ut:

2010: Totalt 10 nye meldinger, hvor 7 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 7 meldingene omhandler barn i 2 ulike familier.

2011: Totalt 10 nye meldinger, hvor 6 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 6 meldingene omhandler barn i 3 ulike familier.

2012: Totalt 23 nye meldinger, hvor 5 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 5 meldingene omhandler 5 barn som var involvert i samme hendelse.

2013: Totalt 7 nye meldinger, hvor 2 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 2 meldingene omhandler barn i samme familie.

2014: Totalt 11 nye meldinger, hvor 4 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 4 meldingene omhandler barn i samme familie.

2015: Totalt 8 nye meldinger, hvor av 4 meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 4 meldingene omhandler barn i 3 ulike familier.

2016: Totalt 9 nye meldinger, hvor 5 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 5 meldingene omhandler barn i 3 ulike familier.

2017: totalt 13 nye meldinger, hvor 4 av meldingene omhandler mistanke om vold/overgrep.

Disse 4 meldingene omhandler barn i 2 ulike familier.